

פרשת כי תצא

ט' אלול ה'תשפ"ו

שנה י"ד גליץ מ"ג

סדר קריש	מוצ"ק	הדלקת הנרות	לעיון
8:53/9:37	8:56	7:26	לעיון
8:51/9:35	8:56	7:27	ברוקלין
8:46/9:25	8:32	6:40	ירושלים
8:47/9:26	8:30	6:56	בני ברק
8:47/9:26	8:31	6:49	אלעד
8:47/9:26	8:31	6:39	בית שמש

רחמי עלי לב

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

כי תדור נדר לה' אלקיך וכו'.

אפשר במשולל להאדם צריך שיאמר קרבן לה' ולא לה' קרבן שמא באומר לה' ימות והזכיר שם שמים לבטלה. וז"ש כי תדור צריך שתאמר נדר לה' ולא לה' נדר דאפשר שימות. ומאחר דברגע קטון חיישינן למיתה לא תאחר לשלמו דאפשר שתמות ודרש ידרשנו.

הרה"ק החיד"א ז"ע, פני דוד

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך.

ורשואת אתיחב לון לאלין נשמתי דאתתרכו מאתריהו בתר קודשא בריך הוא ושכינתיה, לקנא בהאי חבורא, דאתמר בה כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו, ולית צפור אלא שכינתא, דאיהי מתתרכא מאתרהא הדא הוא דכתיב שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, את לרבות שכינתא תתאה, האם שכינתא עלאה, הדא הוא דכתיב (ישעיה ג) ובפשעיהם שלחה אמכם, דתרווייהו אתתרכו מאתריהו, ובגין דא שלח תשלח תרין שלוחין חד מבית ראשון וחד מבית שני, לקיימא ביה אני ה' הוא שמי ובבדי לאחר לא אתן שכינתא עלאה, ותהילתי לפסילים שכינתא תתאה, כן איש נודד ממקומו דא קודשא בריך הוא דאתמר ביה ה' איש מלחמה...

תיקוני זוהר דף א עמוד ב, בתנ"ד

...ועוד קן צפור לעילא, איהו כורסיא, ...בזמנא דלא אשכחתי קינא לשריא, בדרך, דא דאתמר בה מתו במדבר בדרך בצאתם ממצרים, ועוד בדרך, דא קבורת רחל, דאיהי בפרשת אורחין, ועלה אתמר מי יתנני במדבר מלון ארחים, ואינן תרין משיחין, דמתמן קא עברין כד אתאן למפרק לישראל...
תיקוני זוהר דף כא עמוד א, בתנ"ד
בדרך דא כו' – ר"ל שמל' נקראת דרך כמ"ש מתו במדבר בדרך ר"ל ש"י הדרך מתו שהוציאו דבת הארץ מל' וכן קבורת רחל בדרך כמ"ש, ור"ל בזמן שאין הצדיקים בדור ואין מוצאה מקום לנוח אז היא (א"ה – השכינה) שורה על הצדיקים ישני עפר וז"ש מתו במדבר בדרך ר"ל ששם שורה.

ועוד בדרך כו' – ר"ל ששם (א"ה – בקבר רחל) עיקר שרייתה כידוע.

באור הגר"א על תקוני זוהר תיקון ו, בתנ"ד
ובברית אליהו שם ביאר טעם שהעיקר בקברה

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך.

בספר מחנה אפרים (הלכות שלוחין סימן יא) כתב לחדש דאם שכר פועל לתקן המעקה ה"ז מברך עליו דחשוב כאלו הוא עצמו עשהו דכיון דפועל גופו קנוי לבעה"ב לגמרי חשיב ידו כיד בעה"ב, והיינו טעמא דשכירות ליומיה ממכר הוא, ודמי לעבד כנעני דאמרינן בפ' השואל (עו עמוד א) אמר לעבדו צא והשאל עם פרתו מהו וכו' ומסיק מסתברא יד עבד כיד רבו דמי, ואגב אורחין איכא למילף דאי א"ל לשכירו צא והשאל עם פרתו ה"ז חשיב שאלה בבעלים יד פועל כיד בעה"ב דמי, עכת"ד.

ולענ"ד אף בעושה המעקה ע"י עבדו כנעני ל"ש בי' דהוי כעושה בעצמו ממש, דלא מצינו שיכול להפר נדרי אשתו ע"י עבדו ומכ"ש שלא מצינו כן ע"י פועל (עיין נדרים עב עמוד ב), אלא ודאי נראה דרך לענין שאילה בבעלים דבעניני ממונא יד עבדו כיד רבו אבל לא לענין שארי דברים, והרי אינו יכול ליתן גט לאשתו ע"י עבדו (דאינו בתורת גיטין וקידושין (גיטין כג עמוד ב), משמע דגם ע"י עבדו לא מהני ולא אמרינן דמהני מדין דיד עבד כיד רבו

דמי. ועיי' תוס' קידושין (רף מב עמוד א ד"ה ודלמא) דממתני' דהאומר לעבדו צא ושחוט עלי הפסח מוכח דשלוחו של אדם כמותו, הרי דמדין יד עבד כיד רבו לא מהני.

ובאמת לכאורה מוכח בהיפוך מסוגיא דגיטין (רף כג עמוד ב) דס"ד דהש"ס דעבד לאו בר שליחות כמו נכרי עי"ש, והיאך יתרץ מתני' דפסחים דהאומר לעבדו צא ושחוט עלי הפסח ויהי מוכח דעבדו שאני דיד עבד כיד רבו, ונאפשר לדחות דלס"ד באמת היה מוכח כן אבל למסקנא לא אמרינן הכי רק בממוקן, וצ"ע לדינא.

דרושי ותידושי רבי עקיבא אייגר על התורה

ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה.

הנה תיבת לך מיותר. ויש לומר בדרך פשט דהנה ידוע (סוטה לח עמוד ב) כל המברך מתברך, והיה יכול לטעון ולומר כיון שמקללתו של בלעם נעשו ברכות נמצא שהיה בלעם בגדר מברך ויתברך גם כן, לזה דקדק מקור החכמה באמרתיו הטהורים ויהפוך לך דייקא את הקללה לברכה, והטעם כי אהבך ה' אלקיך, אבל זולתך יחשב בכלל מקללים והבן.

דגל מחנה אפרים

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, ...לא תשכח.

שנת תשפ"ז הבעל"ט היא שנת העיבור.

וג"ל מזה מה שאנו קורין פרשת זכור פ"א בשנה ולרוב הפוסקים הוא דאורייתא או סמך מן התורה דכתיב לא תשכח, ושיעור שכחה היא שנה, וא"כ במערבא דמסקו לאורייתא בתלתא נמצא שנה האמצעי' אין בו לא פ' עמלק בבשלה ולא פ' עמלק שבכי תצא רק מה שקורין פ' זכור, ונמצא אם הוא שנה מעוברת עובר' על לא תשכח, אע"כ ילפי' מע"ח שכן הוא שיעור שכחה.

ש"ת חתם סופר, אבן העזר סימן קי"ט בתנ"ד

...והנה מצוה זו אנו מחזיבין לקרות בציבור פעם אחת בשנה, והטעם אמרי' בפרק אלו מציאות (בבא מציעא דף כד עמוד ב) דאבידה משתכחת ב"ב חודש וכן על המת נגזר גזירה שבתוך י"ב חודש ישתכח, וכאן צותה לנו התורה הקדושה שלא תשכח, ובודאי צריכים לזכור פעם אחת בכל שנה ושנה.

ופעם אחת שאל הרב מו"ה משה מעיר חרש שאחר כך נסע לארץ הקודש שבשנת העיבור יהיה יותר מ"ב חודש, והשיב מרן זצ"ל בעל חתם סופר שהוא באמת מתכוין לצאת בפרשת תצא על תנאי [וכן ראו לנו לעשות].

מהר"ם שיק, על תר"ג מצוות מצוה תרה בתנ"ד

תהילים בחודש אלול.

נוהגין בכל יום של ימי החל מראש חודש אלול ואילך אחר התפלה אומרים בצבור עשרה מזמורים תהלים ומתכונים לגמור כל תהלים שני פעמים קדם ראש השנה, והיא עולה כמנין כפ"ר...

מטה אפרים סימן תקפא סעיף ח, בתנ"ד

כתוב בספרים דהרגיל בתהלים דוחה כל מיני פורעניות ופגעים רעים מעליו ובני ביתו ומשפחתו וכל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות טובות והצלחות ורחמים וחסדים, ואין לך דבר להגין מפני המזיקין כאמירת קדיש על תהלים...

אלף המגן שם ס"ק טז, בתנ"ד

פסקי הלכות המשך מהלכות הטמנה

יג. חימום בקבוק לתינוק בכלי עם מים חמים: מותר לחמם בשבת מאכל לתינוק בבקבוק על ידי הכנסתו לכלי עם מים חמים באופן שאין חשש בישול (וכגון בכלי שני כשהדייסה מבושלת, או בכלי ראשון באופן שלא יוכל להגיע לחום שהי"ב גם כשתשהה זמן רב במים, או בכלי שלישי כשהדייסה אינה מבושלת, ובמקום הצורך יש להקל חימום דייסה מבושלת צוננת בתוך כלי ראשון כשאינו מונח על האש) **באופן שחלק מהבקבוק נשאר מגולה דהטמנה במקצת אין שמה הטמנה, אבל אסור להכניס את כל הבקבוק לתוך המים החמים אף שהם בכלי שני דנחשב כהטמנה** (שבה"ל ח"ה סי' ל"א אות א' ח"ג סי' מ"ז ובח"ח סי' ט"ו אות ד' וכת"ז בסי' רנ"ח סק"א דחשיב כהטמנה ואסור הדבר בשבת עצמה כמש"כ במשנ"ב שם סק"ב עפ"י דברי הגר"א שהעתיק ד' רבינו יונה שהובא בר"ן שאסור להוליד חום בדרך הטמנה בשבת ודלא כהחז"א סי' ל"ז סק"ב שמקיל אפילו במטמין את כולו בתוך המים החמים, ועי' באריכות בבירורי הלכות הכא).

יד. הטמנת מאכל עטוף בנייר כסף וכדומה בתוך הטשאלנט: אסור להטמין בערב שבת בתוך הטשאלנט מאכל שעטוף בנייר כסף או בשקית ניילון כשכולו מוטמן בתוך התבשיל שבסיר (שבה"ל ח"ג סי' מ"ז וכת"ז ומשנ"ב סי' רנ"ח ודלא כחז"א שמקיל בזה וכן"ל בפסקי הלכות סי"ג ובברורי הלכות הכא) **אבל מותר להטמין בשקית בד או בנייר כסף וכדומה שעשו בו נקבים שבאופן זה לא נחשב כהטמנה** (משום שהטשאלנט נותן טעם במאכל ונחשב כמאכל אחד), **ועל כן המטמינים קישקע עטוף בנייר כסף או בשקית ניילון בתוך הטשאלנט יעשו בו נקבים** (קובץ מבית לוי ח"ט הלכות הטמנה סי"ג בשם מרן זצ"ל).

בירורי הלכות

חימום בקבוק לתינוק בשבת בכלי שיש בו מים חמים

בשבת (וכמובאר בסי' רנ"ז סי"ו) **זהו רק כדי שלא יצטנן ביותר או כדי שתפוג צינתו אבל להוליד חום ע"י הטמנה בשבת אסור אף כשלא יגיע לחום שהי"ב סולדת בו משום שהיה ליה כמטמין בדבר המוסיף הבל, והיינו שהמשנ"ב נקט להלכה רק מה שחידש הט"ז דהטמנת כלי עם תבשיל בתוך כלי עם מים חמים נחשב כהטמנה, אלא שכל זה הוא רק במטמין בשבת עצמה וכדעת רבינו יונה שהביא הגר"א שסובר דכל הטמנה שמולידה חום אסורה בשבת משום שדומה למטמין בדבר המוסיף הבל, אבל מותר להטמין באופן מער"ש אפילו לשעה מועטת ודלא כט"ז שכשמוטמין לשעה מועטת הרי זה ממש כדבר המוסיף הבל שאסור אף במטמין מער"ש.**

אמנם בחז"א סי' ל"ז סק"ב כ' דמותר לחמם בשבת כלי עם תבשיל צונן בתוך כלי עם מים חמים, דכן מוכח מהא דאי' בגמ' (שבת מ:) א"ר יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי ואמר לי טול בכלי שני ותן, ולכאורה הדבר תמוה מ"ט לא חשש רבי לאיסור הטמנה וכמו שמצינו באנשי טבריא שאסרו להם חכמים ליתן סילון של צונן לתוך אמנה של חמין ואמרין בגמ' (שבת לט:): דמכאן מוכח דבטלה הטמנה בדבר המוסיף הבל, ועכ"ל דבהנחת כלי בקדרה שיש בה חמין אינה נחשב כהטמנה וכן מוכח במת"נ שבת קמה: כל שבא בחמין מער"ש שורין אותו בחמין בשבת דכיון שכבר נתבשל אין בישול אחר בישול ולכאורה קשה מדוע לא חששו להטמנה וע"כ דבהנחה בתוך קדרה לא חשיב כהטמנה, והמשנ"ב שהחמיר בכך לשי' אזיל שפסק כהרמ"א דהטמנה במקצת לאו שמיה הטמנה ולכן מוקים מעשה דרבי הנ"ל כשלא הטמין את כל פך השמן בתוך האמבטי אבל לפמש"כ לעיל סק"ט דהעיקר כד' השו"ע דהטמנה במקצת שמיה הטמנה מוכח להדיא דאין בכך מושם הטמנה ודלא כמשנ"ב עכ"ד, אבל בשבה"ל ח"ג סי' מ"ז כ' מרן זצ"ל וכמדומני שהסכמת אבותינו ורבותינו היתה כהט"ז להחמיר בזה ודלא כהחז"א, ולכן החמיר שם שאין להניח בתוך סיר הטשולענט קוג"ל עטוף בנייר כסף אפילו מער"ש באופן שמוטמן כולו בתוך התבשיל ועי' בח"ח סי' ט"ו אות ד', ועי' בשו"ת מנחת יצחק ח"ח סי' י"ז שציין לדברי מרן זצ"ל והסכים עמו, ועי' בשבה"ל ח"ה סי' ל"א שכי' דכ"ז במטמין כולו אבל במגולה קצת שרי וכן המנהג, עוד כ' שם דלצורך בריאות התינוק שנחשב כחולה שאין בו סכנה כמובאר ברמ"א סי' שכ"ח סי"ז יש להקל (במקום הצורך) לחמם בקבוק דייסה גם בכלי ראשון שהעבירו מע"ג האש כשנתבשל כבר מער"ש דמעיךק הדין אין בישול אחר בישול בלח שנצטנן לגמרי כמובאר ברמ"א סי' ש"ח סט"ו ובפרט אם נצרף ד' הסוברים כירושלמי דבהעבירו מעל האש איסור הבישול הוא רק מדרבנן.

וע"כ להלכה למעשה כשרוצים לחמם בקבוק לתינוק בשבת על ידי הכנסתו לכלי עם מים חמים (כשאין חשש בישול וכגון בכלי שני כשהדייסה מבושלת, או בכלי ראשון באופן שלא יוכל להגיע לחום שהי"ב גם כשתשהה זמן רב במים, או בכלי שלישי כשהדייסה אינה מבושלת, ובמקום הצורך יש להקל חימום דייסה מבושלת צוננת בתוך כלי ראשון כשאינו מונח על האש) אין להטמינו לגמרי בתוך המים אלא ישאיר חלק מהבקבוק מגולה ואינו נחשב כהטמנה דהטמנה במקצת אין שמה הטמנה.

שאלה: באיזה אופן מותר לחמם בקבוק דייסה לתינוק בשבת על ידי הכנסתו לכלי שיש בו מים חמים (כשהמים החמים נמצאים בכלי שני והדייסה מבושלת כבר שאין חשש משום בישול, או בכלי ראשון באופן שהדייסה לא יוכלה להגיע לחום שהי"ב סולדת בו גם כשתשהה בתוך המים החמים זמן רב), האם מותר להכניס את כל הבקבוק לתוך המים החמים או שצריך להשאיר חלק מהבקבוק מגולה?

תשובה: כ' המחבר בשו"ע סי' רנ"ח ס"א, מותר להניח מבעוד יום כלי שיש בו דבר קר על גבי קדירה חמה שאין זה כטומן בדבר המוסיף הבל, ומקור דבריו מהטור שם, וביאר הב"י דהטעם הוא משום שהקדירה החמה שאינה מונחת על האש אינה נחשבת כדבר המוסיף הבל דאדרבה חומה מתמעט והולך ולכן מותר להניח עליה כלי שיש בו דבר קר מערב שבת ולא נחשב כמטמין בדבר המוסיף הבל, וכ' הט"ז (שם סק"א) שכל זה הוא דוקא כשרוצה להטמין את הכלי עם התבשיל הקר לזמן מרובה שאפשר שתתקרב הקדירה החמה בתוך זמן זה אבל אם רוצה להטמין לשעה מועטת וליקחו משם בעוד שהקדירה חמה אסור דבאופן זה הוא דבר המוסיף הבל, וכ' הט"ז דלכן לא יפה עושים שבימות החורף תוחבים בשבת כלי שבתוכו משקה צונן לתוך כלי מלא מים חמים כדי שתפוג צינתו שדבר זה הוא דרך הטמנה ממש כיון שכולו טמון בתוכו והטמנה אסורה אפילו לזמן מועט, עוד כ' הט"ז דעיקר טעם ההיתר למה שכתב הטור שאין זה כטומן בדבר המוסיף הבל הוא משום שאין כאן דרך הטמנה כיון שהכלי עם התבשיל הקר אינו מוטמן על גבי הקדירה החמה (בבגדים) רק מונח עליו, אבל לעולם אם מוטמן עליו לשעה מועטת נחשב כדבר המוסיף הבל, נמצא שחידש לנו הט"ז ב' חידושים א) שגם קדירה שאינה עומדת על האש נחשבת כדבר המוסיף הבל כשמוטמינים על גבה קדירה בבגדים לזמן מועט, ב) שהכנסת כלי עם תבשיל קר בכלי עם מים חמים נחשבת כהטמנה בדבר המוסיף הבל, ומשמע מדברי הט"ז שאף במוטמן בכלי שני נחשב כדבר המוסיף הבל, וכ"כ הט"ז בפירוש בסי' ש"ח סק"ט (וכן הסכים הפמ"ג במושב"ז ודלא כאלה רבה סק"ג שהשיג על הט"ז דבכלי שני אינו נחשב כדבר המוסיף הבל).

ועי"ש במשנ"ב סק"ב ש' בתוך דבריו כתבו האחרונים שאסור ליקח כלי ובתוכו משקה צונן ולתחוב אותו בשבת לכלי מלא מים חמים שיתחמם בתוכו אפילו לא יוכל לבוא לידי יד סולדת בו שזהו דרך הטמנה ממש כיון שכולו טמון בתוכו, ובשעה"צ שם סק"ו כתב דאף דלדעת הט"ז כשמוטמן לשעה מועטת בתוך כלי מלא מים חמים נחשב כמטמין בדבר המוסיף הבל וא"כ לשי' אף בערב שבת אסור כשמוטמינו לזמן מועט, מ"מ לא רצינו לכתוב דאף בער"ש אסור משום דהא"ר וכן בספר שולחן עצי שיטים כתבו דאין חילוק בין זמן מועט לזמן מרובה דבכל אופן אינו נחשב כדבר המוסיף הבל כיון שמתקרב והולך וגם בתוספת שבת כ' שאין דברי הט"ז מוכרחין ומ"מ אם נותן בשבת ורוצה שיתחמם אסור מטעם שכתבתי לעיל במשנ"ב ובשעה"צ סק"ד בשם הגר"א (שם סק"א) שהעתיק דברי הר"ן בשם רבינו יונה (שבת כב. ד"ה ומקשו) דאסור להטמין בשבת תבשיל קר תחת כיסוי הבגדים שע"ג הקדרה אפי' כשאינה מונחת על האש (ובער"ש מותר בכה"ג דאינו נחשב כמטמין בדבר המוסיף הבל משום דמתקרב והולך וכן"ל) דאף דמותר להטמין את הצונן

הילולא דצדיקא

נלב"ע
י"א אלול
תרמ"ג

הרה"ק
ר' אברהם יעקב פרידמאן
מסדיגורא זי"ע

אלה תולדות

רבינו 'הרב צדיק יסוד עולם', קדוש וטהור מפורסם בעולם, בוצינא עלאה רבא ויקרא אור עולם, חוטר מגוז אבני שיש טהור אנשי שם מעולם, מופצ הדור וחדור, כל רז ממנו לא נעלם, משפיע טוב לעם עולם, ע"י החוהא סמיר ונעלם, ראש גולת אריאל, מרנא ורבנא...! (נוסח שער הספר אמת ליעקב לרבינו), ועליו התבטא אחיו הרה"ק רבי מנחם נחום משטעפניעשט זי"ע 'כשאחי הרה"ק רבי אברהם יעקב זי"ע אוכל, הוא הוא כמו מעלה אברים ופדדים על גבי המזבח', (נר ישראל ערב רבינו), ה"ה הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זי"ע, נולד ביום כ' חשוון תק"פ ברוזין, לאביו הרה"ק ה"ר ישראל מרוזין זי"ע, בן הרה"ק רבי שלום שכנא מפרובישט זי"ע, בן הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, בן הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. ולאמו מרת שרה ע"ה, בת הגאון רבי משה מבארדיטשוב זצ"ל. רבינו בא בבית השידוכין עם מרת מרים ע"ה, בת הרה"ק רבי אהרן מקארלין זי"ע בעל 'בית אהרן'. בהיות רבינו בן י"ג שנה ביום ד' ח"י סיון תקצ"ג נשא אותה לאשה. מסופר, כאשר עמד רבינו חן לצאת לחופתו, פנה אליו אביו, ואמר לו: "אבי הק' ז"ל אמר, שע"י בני יוכלו להבין מי אנכי. ואני אומר, שמבני יוכלו להבין מי הוא האלקים אלקי ישראל. בני יקרי בחרתי לך נשמה קדושה מהיכל הנשמות, ובכן נצא אל החופה בשעה טובה ומוצלחת".

על כס הרבנות

אחרי פטירת אביו הקדוש הרה"ק מרוזין זי"ע, ביום ג' מרחשון תר"א, החלו ששת בניו הקדושים לנהל יחדיו את חסידות בית אביהם, בראשות האב הבכור הרה"ק רבי שלום יוסף מסדיגורא זי"ע. אך הרה"ק לא האריך ימים ובתוך השנה לפטירת אביו נפטר גם הוא ביום י"א אלול שנת תר"א, אז החל רבינו לנהל את עדת קדשו בסדיגורא כממלא מקום אביו, כשאלפי בני ישראל נוסעים אליו לחזות פני קדוש עליון, ולהסתופף בצילו.

ח' מתיר אסורים

ביקש רבינו לישיב בשלוה קפץ עליו רוגז שלטונות רוסיה שלא שכחו מה שעוללה להרה"ק מרוזין שהושבו במאסר שבקיו, ואח"כ ברוב רחמיו וחסדיו הגדולים הצליח להימלט מציפורניה הוא ובני ביתו, אל עבר הגבול האוסטרי, ולקבל חסות הממשלה בעיר מקלטו סאדיגורא. גם כאשר עלה בסערה השמימה לא חדלו ממלכת רוסיה ושוטני החסידות מבית ומחוץ לרדוף אחרי ששת בניו הקדושים, ותמיד תרו אמתלאות שונות להאשימם כביכול בעוון של חתרנות נגד המלכות. כן משכילי אותו הדור לא ראו בעין יפה התבססותו של רבינו באוסטריה, אשר היתה קן צרעת של השכלת בערלין, ומעשה שטן הצליח, ושעה מרה זו הגיעה.

וכך היה השתלשלות העניינים: בצאת חג הפסח של שנת תרט"ז, שמו חיילי הצאר את ידיהם על יהודי אחד שהוא מזייף כספים במרתפי ביתו, וכאשר חיפשו השלטונות בביתו מצאו שם מכתב אחד וכתוב בו: "אל

תירא ואל תחת, הזכרתיך אצל הרבי יאריך ימים, ובפיו הק' איחל לך ברכה והצלחה בכל אשר תפנה". בעקבות אותו מכתב, יצאו חיילי הצאר לחפש את המר"ץ מבאר, ולפשפש בביתו. הם פרצו לתוך ביתו, הפכו בכל כלי ספריו, ועלה בידם לתפוס מכתבים שהגיעו אל המר"ץ מחצרו של רבינו. וכאשר חיפשו בביתו של המר"ץ מבאר מצאו שם ג"כ מכתבים מבית רבינו, וכ"כ מצאו שם מכתב שהגבאי מאשר שרבינו בירך אותו חסיד בברכה בכל מעשה ידיו! ולכן לא היו צריכים לעוד ראיות, כי ברור הוא שהרה"ק חותר תחת שלטון הצאר ומסייע בזיוף כספים.

שלטונות רוסיה מיהרו לדרוש מאת ממשלת אוסטריה, שעמה עמדה בהסכם הסגרת פושעים, לעצור מיד את רבינו, האוסטרים מיד הלכו ופשטו על בית רבינו, ועצרו מיד את רבינו וכמה חסידים מהמקורבים, החרימו מכל אשר עלה על רוחם, חפצים יקרים כתבים וספרים ומעות ארץ ישראל שנאספו ונשמרו בבית רבינו, שהיה נשיאו של כולל וואהלין. רבינו נכלא במעצר בטשערנובין, עד אשר יוחלט איך לנהוג בו בהסגרתו.

הגדילו רשעותם בבטאוניהם של רשעי עמנו שהפיצו, שקרים וכזבים, על 'האמת המרה' עליה הואשמו הרבי וחסידיו. היהדות הנאמנה על חוגיה וזרמיה ברחבי תבל, עשתה כל אשר לאל ידיה להזים את העלילה הנוראה, להוכיח את השקר והרשעות שבה, ובכל מיני דרכים ואמצעים פעלה ללא ליאות למען שחרורו של רבינו.

דבר מעצרו התפשט במהירות בעולם. חסידיו בית רוזין לבשו יגון ואנחה, והחלו בפעולות הצלה. אך הימים והחדשים חלפו בלא שממשלת רוסיה ניאותה לוותר על הסגרתו, גם אם ממשלת אוסטריה הגיעה למסקנה אחרי חקירות יסודיות, כי לרבינו הרבי וחסידיו אין כל שייכות לאותו חייקעל, וכי ההוכחות אינן קבילות, עדיין המשיכה להחזיק את רבינו כלוא במבצר בטשערנובין. חמשה עשר חודשים רצופים הוחזק רבינו במעצר, בלא שיוכל לראות את אור השמש.

במשך חזמן פעלו החסידים לשפר את תנאי מעצרו של רבינו ע"י שידולים וכספים לא מעטים. הגבאי האישי הותר להיכנס ולשהות במחיצתו. כמו כן ביקורים שאינם תכופים מקורבים בימי חג ומועד. גם ניתנה הרשות למנין להתפלל בתא המעצר של רבינו מתוך התרוממות והתעלות הנפש. אחר רוב השתדלות נעתרו השלטונות להתיר לחמיו הרה"ק רבי אהרן מקארלין זי"ע בעל בית אהרן, שאהבת שני צדיקים אלו שגבה מאד, לבקר בבית מאסרו.

בחמשה עשר חודשי שבתו בכלא הספיק רבינו ללמוד ארבעה פעמים ארבעה חלקי שלחן ערוך, עד שהיו שגורים על פיו, מלבד שאר לימודיו ועבודת ד', בה היה שרוי ברוב דביקות ועמקות. אך דא עקא מרוב עמידתו הממושכת שעות על גבי שעות על רגליו, וכן מהמאמץ הקשה של כליאת האזניים בקצות האצבעות, כדי שלא ישמע פעמוני המנזר המצלצלים שהיה בקרבת בית הסוהר, נחלה רבינו קשות, וכל יתר שנות חייו [כעוד

עשרים וחמש שנה] סבל מכאובים וחולי רגליים, ואף באזניו נגרמו התכווציות שהכבידו על שמיעתו, והביאו עליו יסורים קשים. כך עברו עליו ימי שבתו בכלא בודד מחסידיו, מיוסר מושפל ונרדף, ובמותו כוחו עובד את ד' בגבורה על אנושית. אחר מאמצים מרובים, עלה בידי חשובי העסקנים להניע השר הנודע ר' משה מונטיפיורי ורעייתו יהודית, לבוא לאוסטריה ולעשות בעיר המלוכה וויען למען שחרורו של רבינו. השתדלותו ומאמציו של השר בשנת המאה לימי חייו נשאו פרי. למרות גילו המופלג, טלטל עצמו בדרכים הקשים והארוכים מאנגליה לאוסטריה. עובדה זו עשתה רושם כביר על המדינאים האוסטרים, שהביעו את אימונם בהצרתו החד משמעונית שכל הענין הוא בלבול ועלילה.

וכך ביום הרביעי כ"ג לחודש תמוז שנת תר"ז, יצא רבינו חפשי מבית הסוהר. הידיעה על שחרורו, והודעת ממשלת אוסטריה על חפותו מכל חטא ועוון, עוררה רושם עצום בעולם היהודי, ובפרט על חסידיו סאדיגורא שעשו יל"ט וקבעו אותו ליום הלל והודאה לעולם.

פועל ישועות

פעם נחלה אחד מחסידיו רבינו מאד במחלת הריאה, עד שביום השב"ק הגיעו הרופאים למסקנה שחולה מסוכן הוא ואין לו יותר מכמה ימים לחיות. ולכן מיד במוצש"ק שלחו שליח מיוחד להזכירו לפני רבינו. מיד שנכנס השליח ומסר דברי הרופאים, נענה רבינו ואמר: "הלוא פלא הוא, איך יוכל רופא להעריך ימי חיי אדם. והרי דוד המלך ע"ה ביקש מהש"ת 'הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא', ענה לו הש"ת, גזירה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם (שבת ל), ואלה הרופאים יודעים ומגלים כמה שיחיה? הרופא חושב שמבין הוא בריאה של אדם, כמו שהקצב מבין על ריאה של בהמה, ואילו אני אומר שאינו מבין כלום! ושתק!

אח"כ המשיך רבינו לומר: "הנה הש"ת ברא העולם ומלואו, ולפעמים קורה שחיילים לחתוך אבר אחד, כגון יד או רגל המסכן את גופו של האדם, והוא נשאר מחוסר אבר ח"ו. האם נאמר שאין ביכלתו של הקב"ה להמציא לאיש הזה אבר אחר, כמו שהיה לו מקודם? בוודאי אנו מאמינים באמונה שלימה שהבורא כל עולמים הכל יכול, אם היה רק רוצה לברוא לו אבר אחר חדש במקומו, היה נעשה זה מיד. אך מכיון שזהו דבר הנראה לעין כל, אזי אם הש"ת היה מראה דברים נפלאים כאלו היה יכול להתבטל הבחירה החופשית, על כן נשאר האיש מחוסר אבר. אך זה דוקא באברים חיצוניים הגלויים לפני כולם, אבל ריאה שהיא מהאברים הפנימיים, ואפילו כשיברא ריאה אחרת, לא תתבטל ע"ז הבחירה, א"כ יכול הש"ת לברוא ריאה אחרת, ואין איש יודע מזה כלום!". סיים רבינו: "הש"ת יעזור לו רפ"ש בקרוב". ואכן הבריאה החסיד נגד כל דברי הרופאים. אח"כ כשבא לסאדיגורא, ונתראה לפני חב"ד רבינו - הרה"ק רבי נחום בער'ניו זי"ע, אמר לו בזה"ל: "תאמין לי! מ"ח הוציא בשבילך ריאה מחייל רוס, ונתנו אילך כדי שתבריא!!!! זי"ע ועכ"א.

ט אלו - הלכות אסורי רכילות - כלל

ה. אסור קבלת רכילות הוא אפלו מאיש דמהימן לה בשנים, ואפלו אם אין בדבר ההוא שום צד זכות עליו. והני מלי (פרוש, וכל זה), שאין לו מידיעת ענין הזה תועלת על להבא, אבל אם יש לו מזה תועלת על להבא, כגון, ששפר לו, שפלוני רוצה להזיקו בגופו או בממונו וכל כיוצא בזה, ועל כן ישמר עצמו ממנו, מתר לקבל דבר זה ממנו ולהאמין בזה. אבל לא יגלה זה לאחרים, ואפלו לאנשי ביתו, אם לא שיש לו בהגלוי ההוא תועלת על להבא. וכל זה אם הוא מספר לו, ששמע ממנו דבר זה בעצמו, אבל אם הוא שמע מאיש אחר, שאמר לו, ששמע ממנו, אין לו שום יתרון משאר אדם.

ו. ואפלו באפן המועיל, הני מלי דקים לה בגנה דאיש ההוא טובא, דהינו, שמכיר היטב את טבע האיש ההוא, שאינו משקר בשום אפן, ואינו מגזם בדבר, ודעתו סומכת עליו כל כך, עד שנאמנים לו דבריו בזה, וגם בן בשאר דברים תמיד, בשני עדים המעידים בבית דין, שאין אחריהם שום ספק. והנה"ה - ודע, דאפלו יתקבצו כל חלקי ההתר של מהימן ליה כבי תרי (נאמן לו בשני עדים), אין מועיל, רק לענין להאמין בעצמו, אבל לא להפסידו בממון או להכותו, חס וחס, או לגנותו בדברים עבור זה, דלאו כל מנהג להאמין לזה כבי תרי (פרוש, מפני שאין בכחו להאמין לו בשני עדים) ולגרע בזה לאחריו. אבל אם בשאר דברים אינו מאמינו כל כך, ורק בזה, משום דמתקו לו גבי לשון הרע ורכילות, גומר בנפשו הדבר, שהוא מאמינו כבי תרי, בודאי אסור, דאדרבה, כל שיותר יאמין ויחליט הדבר שהוא אמת, יותר יבסס בכלל מקבל לשון הרע ורכילות.

מאכילין אותו... רח"ל

...מעשה שמת בעיר צדיק ורשע ביום אחד ובשה אחת הלכו כל הקהל לעשות לרשע כל צרכו ולעסוק בקבורתו, ולצדיק לא בא איש.

היה לו חתנו ובכה בכי גדול על אשר לא בא איש [לקבורת] חמיו ונפל עליו שינה וישן. בא אליהו ז"ל וא"ל למה אתה בוכה, א"ל על שבאו כל הקהל על [קבורת] אותו ורשע וכבדו ועל חמיו שה' צדיק גמור ועסק בתורה יומם ולילה לא השגיח עליו איש. א"ל אליהו לך עמי, והלך עמו. והביאו לפני גיהנום הראה לו נשמה אחת שצועקת מים מים והמים אצלה ואינה רשאה ליהנות ממנו, א"ל אליהו זהו נשמתו של אותו רשע שעושי' לו כל הכבוד האלה בעוה"ז... והראה לו שפיהם גחלי רתמים...

א"ל אליהו ראתי בטוב כל אלה? א"ל הן, א"ל שאל ממני ואגידה לך. ושאל.

א"ל אליהו... ובני אדם שפיהם גחלי רתמים הם בני אדם שמספרים בבית הכנסת בשעת תפלה ופוסקים מדברי תורה ועוסקים בדברי שיחה להודיע כי הקב"ה שופט צדק האברים שעושי' עבירה דנין בגיהנום יותר משאר האברים.

ואח"כ הולוכו לגן עדן וראה שמלאכי השרת מותקני' כסא ואמרי' נגמול חסד לפלוני הצדיק שיבא. א"ל לאלהיו מה זכה הרשע שעשו לו כל כבוד. א"ל אליהו אותו רשע מעולם לא עשה אלא מצוה אחת... לכן זכה לאותו הכבוד כדי להורידו בגיהנום ונטל שכרו בעוה"ז. אבל חמיו ה' צדיק גמור מעולם לא עשה אלא עון א' פעם אחת בא אצלו ת"ח ואשתו מליזה עליו והוא שמע ושתק לכן נענש והקב"ה פרע ממנו מעט עון שעשה בעוה"ז כדי שיחיה שלם לעוה"ב...

תשובות מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג תשובה תתרכ"ב בת"ד

א-ל-ל-ל

מתנה טובה ניתנה לבני ישראל, חודש הרחמים והסליחות, חודש אשר בני א-ל-ל חי מכונים ליבם ונשמתם בסלידות, להמליך מלכו של עולם, על כל יושבי תבל, ועל כל איברי וחושיו של האדם.

קבלנו מרביתנו הקדושים רועי החסידות שפרשיות התורה שבכל זמן וזמן נרמזים בה אורחות חיו של האדם באותו עת, לכן עליו להתבונן בפסוקי התורה מה היא ההוראה של בנרא ית"ש כאן. מה יותר ראוי מי להתעורר מדברי הזהר הקדוש בפרשתנו המבאר דברי התורה לעוררנו בדושת ומעלת חודש אלול, וזה לשון הקדוש מלחב אש.

ועל דא, כי תצא למלחמה על אייבך - דא איהו יצר הרע, דאנן צריכין למיפק לקבליה במלין דאורייתא, ולקטרגא ליה, וכדין יתמסר בידא דבר נש. כמה דאתמר, ונתנו ה' אלהך בידך ושבית שביו. [ועל כן, כי תצא למלחמה על אייבך - זהו יצר הרע, שאנו צריכים לצאת כנגדו בדברי תורה, ולקטרג עליו, ואז ימסר בידי האדם, כמו שנאמר ונתנו ה' אלהך ושבית שביו].

אמר רבי שמעון, ווי על דא, ווי על דא, (משלי ל') תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם. דהא יצר הטוב אשתבאי בידה, ואיהו מלך עליה. [אמר רבי שמעון, וי על זה! וי על זה! תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם. שהרי יצר הטוב נשבה בידו, והוא מלך עליו].

אשת יפת תאר, דא היא נשמתא. כדבר אחר, (שם ל"א) אשה יראת ה' היא תתהלל. דהא בכל יומא ויומא, אינון סיען ומנהיגין דנשמתן, ואינון סיען ומנהיגין דיצר הרע, אינון בקטרוגא דתריא, מקטרגין אלן באלין, וכל שייפין דגופא בעערא בנייהו, בין נשמתא ובין יצר הרע. [אשת יפת תאר - זוהי הנשמה, כמו שנאמר אשה יראת ה' היא תתהלל. שהרי בכל יום ויום, אותם הסיעות והמנהיגים של הנשמות, ואתם הסיעות והמנהיגים של יצר הרע, הם בקטרוג תמיד, מקטרגים אלו באלו, וכל איברי הגוף בצער ביניהם, בין הנשמה ובין יצר הרע]. והבאתה אל תוך ביתך, דאתתרכת מתמן. (שם ל') ושפחה כי תירש גברתה. וכבר אוקימנא מלין. וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה, ותדכי מההוא וזהמא דאטיל בה נחש. [והבאתה אל תוך ביתך, שגרשה משם. ושפחה כי תירש גברתה, וכבר בארנו את הדברים. וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה, ותטרח מאותה והמה שהטיל בה הנחש].

והסירה את שמלת שביה, מאינון כסו דמסאבא וזינון בישון מחובא דעגלא. דהא בקדמיתא הויה להו לבושי קודשא, דקבילו בטורא דסיני. וכד עבדו ית עגלא, אעדו מנייהו אינון לבושי יקר, דכתוב (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. [והסירה את שמלת שביה, מאותם כסות של טמאה ומינים רעים מחטא העגל. שהרי בראשונה היו להם לבושי קדש שקבלו בהר סיני, וכשעשו את העגל, הוסרו מהם אותם לבושי כבוד, שכתוב (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב].

ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, דא היא ירחא דאלול, דביה סליק משה לטורא, למבכי רחמין קמי קודשא בריך הוא, בגין דישתביק לישראל על חובא דעגלא. ובגין דא ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, בגין דגלי ערייתא דקודשא בריך הוא וערייתא דאורייתא. כדבר אחר, (ויקרא י"ח) ערות אביך וערות אמה לא תגלה. ועל דא אמר, (תהלים קי"ט) פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך. [ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים - זהו חודש אלול, שבו עלה משה להר לבקש רחמים לפני הקדוש ברוך הוא שימחל לישראל על (חטא) העגל. ומשום זה, ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, משום שגלה את ערות הקדוש ברוך הוא וערות התורה, כמו שנאמר (ויקרא יח) ערות אביך וערות אמה לא תגלה. ועל זה אמר (תהלים קיט) פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך].

והווי ישראל רחיקין ממלכא כל ההוא זמנא, עד יומא דכפורי, דנחית משה מן טורא, והווי ישראל בתעניתא כל ההוא יומא. וכדין אתדבק מלכא במטרוניתא. כדבר אחר, (דברים כא) ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה [והווי ישראל רחוקים מהמלך כל הזמן ההוא, עד יום הכפורים שירד משה מהר, והווי ישראל בתענית כל היום ההוא. ואז נדבק המלך בגבירה, כמו שנאמר (דברים כא) ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה].

עובדא הוי (הובא בספר י"ג אורות) בעיר ליוענסק, שהיתה איזה עגונה אשר נאבד בעלה מפני, והלכה אל מרן הרה"ק הרבי ר' אלימלך זיע"א להזכיר את עצמה, ובכתה לפניו, והרה"ק זיע"א פקח את עיניו הקדושות וראה מה שראה, ואמר לה שהחיצונים נשלטו עליו ולכן תצא אל היער ותלך למקום פלוגי, ושם תראה אותם, ותאמר להם שהרבי ר' אלימלך צוה להחזירו אליה. וכך עשתה והלכה למקום ההוא בפחד ובמורא, ואמרה להם שהרבי ר' אלימלך צוה לתת לה את בעלה, מיד התקוטטו אחד עם השני, עד ששמעה שאחד מהם אומר שאם הרבי ר' אלימלך אמר אזי אין לנו שום ברירה, ושלחו אותו לנפשו. והאיש ה' מגודל בשעריו, וניכר שעבר שם תלאות, ולאחמ"כ כשהתחזק מעט, סיפר, שאי אפשר לתאר היסורים אשר עשו לו, אבל דבר אחד הוא וזכר, שכאשר הגיע חודש אלול ובני ישראל תקעו בשופר, נפל עליהם פחד ומורא גדול, וכולם שכבו על האדמה מרוב פחד ורעדה, ולא הי' להם שליטה עליו כלל. ומה נראה בחוש, כי כאשר הנפש הבהמית של האדם, מתעוררת בתשובה, אזי כל החיצונים רועדים ומתפחדים ואפסו דה"פ כי תצא למלחמה על אויבך היינו על החיצונים, ונתנו ה' אלוך בידך, כי הם יראים ורועדים מעבודתנו הק' שבחודש אלול כנ"ל.

יהי רצון שנוכח להכין לבנו לעבודתו ית"ש אמן ואמן.